

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy, Spraw
Socjalnych i Zdrowia**

Warszawa, dnia grudnia 2009 r.

**Pan
Jacek Paszkiewicz
Prezes
Narodowego Funduszu Zdrowia**

KPZ-410-14-03/2009
P/09/095

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w Centrali Narodowego Funduszu Zdrowia (zwanym dalej NFZ) kontrolę w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych w latach 2005 - 2009 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 2 listopada 2009 r., na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Prezesowi niniejsze **wystąpienie pokontrolne**.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie objętym kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

1. Według stanu na koniec czerwca 2009 r. w Centrali NFZ zatrudnionych było 5 osób niepełnosprawnych (na 4,8 etatach), przy zatrudnieniu ogółem wynoszącym 333,4 etatów. Pomimo wzrostu, w badanym okresie, wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych (z 0,3 % w styczniu 2005 r. do 1,4 % w czerwcu 2009 r.), był on nadal znacznie niższy niż określony

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

w art. 21 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych²(6%). Osiągnięcie wskaźnika przewidzianego w ustawie o rehabilitacji wymagałoby zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wymiarze przekraczającym 20 etatów.

W ocenie NIK, działania Centrali NFZ podejmowane w tym zakresie były mało efektywne, nie wykorzystano wszystkich możliwych środków w celu zwiększenia wskaźnika.

W 2007 r. nawiązano współpracę z portalem internetowym „Pracuj.pl”, „Gazetą Wyborczą”, portalem internetowym dla osób niepełnosprawnych WWW. Niepełnosprawni.pl, jak również z Centrum Karier Osób Niepełnosprawnych, działającym przy Fundacji TUS. W ogłoszeniach zamieszczanych na portalach internetowych umieszczano informację o możliwości zatrudniania przez Centralę NFZ osób niepełnosprawnych, a w niektórych z ogłoszeń zamieszczano także zapis: „Zapraszamy do udziału w rekrutacji również osoby nie w pełni sprawne”.

W roku 2008 odstąpiono od tego rodzaju zachęt z uwagi na brak oczekiwanych efektów. Ogłoszenia o naborze były kierowane do wszystkich zainteresowanych podjęciem pracy w Centrali NFZ. Nie zawierały one zachęt do udziału w prowadzonym naborze osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. W ocenie NIK, zamieszczenie tego rodzaju informacji mogłoby stanowić bodziec motywujący te, spośród osób niepełnosprawnych, które dysponując wymaganymi kwalifikacjami, powstrzymują się od odpowiedzi na ogłoszenie ze względu na – subiektywne na ogół - wątpliwości co do tego, czy z uwagi na niepełnosprawność w ogóle warto podejmować starania o zatrudnienie na oferowanym stanowisku. Tego rodzaju działania informacyjne mogą nie być skuteczne w krótkim okresie czasu, jednak nie można wykluczyć ich pozytywnego efektu w dłuższym okresie, w związku z postrzeganiem NFZ jako instytucji tworzącej dobre warunki pracy dla osób niepełnosprawnych.

W celu pozyskania pracowników Centrala NFZ uczestniczyła w targach pracy, współpracowała z Urzędem Pracy m. st. Warszawy. Nie podejmowano jednak działań adresowanych wprost do osób niepełnosprawnych, które mogłyby sprzyjać wzrostowi zatrudnienia tej kategorii pracowników.

W konsekwencji nieosiągnięcia ustawowego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w okresie objętym kontrolą, dokonano wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w łącznej kwocie 799 tys. zł. Jednocześnie

² Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 e zm. – zwana dalej również „ustawą o rehabilitacji”.

Centrala NFZ w ograniczonym zakresie korzystała z możliwości obniżenia wpłat na PFRON, przewidzianej w art. 22 ustawy o rehabilitacji, tj. z tytułu zakupu usług lub produkcji od pracodawcy zatrudniającego co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i osiągającego wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności w wysokości co najmniej 10 %. Uzyskano obniżkę w kwocie zaledwie 1,9 tys. zł, w związku z zakupem usług ochrony mienia w okresie styczeń - luty 2005 r.

Negatywnie, z punktu widzenia kryterium celowości, należy ocenić nieuzyskanie obniżek w kolejnych latach. W ocenie NIK, na podstawie analizy rynku w zakresie potencjalnych wykonawców, możliwe jest uzyskanie ofert od dostawców spełniających omawiane wymagania.

2. Centrala NFZ zatrudniała osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez uzyskania pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy o przystosowaniu stanowisk pracy do potrzeb tych osób, do czego zobowiązywał art. 4 ust. 5 pkt 1 ustawy o rehabilitacji.

Według stanu na 30 czerwca 2009 r. zatrudniano 4 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, a w orzeczeniach 3 osób było określone wskazanie do zatrudnienia na stanowisku przystosowanym. Dopiero w trakcie kontroli NIK, Centrala NFZ wystąpiła o wydanie wspomnianej opinii do Państwowej Inspekcji Pracy.

3. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia brak barier dla osób niepełnosprawnych w pomieszczeniach zajmowanych przez Centralę NFZ, zlokalizowanych w dwóch obiektach: przy ul. Grójeckiej 186 oraz przy ul. Koszykowej 78. Ciągi komunikacyjne i drzwi wewnętrzne mają odpowiednią szerokość, a brak progów umożliwia poruszanie się wózkami inwalidzkimi. W obu obiektach zaplecze sanitarne również zostało dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz odpowiednio oznaczone.

4. Z przeprowadzonego w trakcie kontroli badania ankietowego 4 osób niepełnosprawnych zatrudnionych w Centrali NFZ wynika, iż 3 osoby nie korzystały z dodatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek, ponieważ nie zostały poinformowane o przysługujących im uprawnieniach. Żadna z ankietowanych osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności nie korzystała także z uprawnień, o których mowa w art. 20 ust. 1 ustawy o rehabilitacji tj. ze zwolnienia z pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym lub w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów

lecniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy. Wszyscy ankietowani stwierdzili, że nie wiedzieli o takiej możliwości i nie zostali o tym poinformowani ani przez przełożonych, ani przez komórkę kadrową. Jedna osoba wiedziała o możliwości uzyskania zgody lekarza medycyny pracy na pracę w nadgodzinach, w związku z czym skorzystała z możliwości uzyskania powyższego zaświadczenia. Pozostałe osoby nie wiedziały o takiej możliwości.

W ocenie NIK, może to być spowodowane brakiem zapisów w tym zakresie w pisemnych informacjach przekazywanych niepełnosprawnym pracownikom (niepełnosprawni kandydaci, w przypadku osób o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, informowani są o skróconej – do 7 godzin - dobowej normie czasu pracy oraz o dodatkowym - 10 dniowym urlopie).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli, działając na podstawie art. 60 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, wnosi o realizację następujących wniosków pokontrolnych:

1. Podjęcie działań zmierzających do zwiększenia zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Centrali NFZ.
2. Dokonanie analizy rynku w odniesieniu do możliwości uzyskania ofert od pracodawców spełniających kryteria zawarte w art. 22 ustawy rehabilitacji.
3. Rozważenie wprowadzenia w pisemnej informacji, przekazywanej niepełnosprawnym pracownikom w trakcie procesu rekrutacji, zapisów dotyczących praw osób niepełnosprawnych, wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Prezesa o przedstawienie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych na rzecz realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.